

Współczesna kobieta

szkice do portretu na tle
przemian społeczno-kulturowych

WYDAWNICTWO
UNIwersytetu Śląskiego
KATOWICE 2014

**Współczesna kobieta —
szkice do portretu
na tle przemian społeczno-kulturowych**

NR 3223

**Współczesna kobieta —
szkice do portretu
na tle przemian społeczno-kulturowych**

pod redakcją

Dagmary Dobosz, Katarzyny Joniec

Redaktor serii: Pedagogika
Ewa Wysocka

Recenzent
Agnieszka Gromkowska-Melosik

Spis treści

Wstęp	7
-----------------	---

Część I

Rekonstrukcje kobiecości w wybranych kontekstach społeczno-kulturowych

<i>Dobra żona męża korona</i> — o rolach pełnionych przez europejskie kobiety od czasów starożytnych po współczesność (DAGMARA DOBOSZ, MARCIN GIERCZYK)	13
Miejsce kobiet w edukacji — perspektywa historyczna (MARCIN GIERCZYK, DAGMARA DOBOSZ)	29

Część II

Współczesne oblicza kobiet Trajektorie emancypacji i uprzedmiotowienia

Słaba płeć...? Rozważania o kobiecej sile i wytrzymałości na tle zmagających córek alkoholików z traumą przeszłości (BARBARA SIKORA)	47
Czy jestem wystarczająco dobra? Ideał kobiecości zaklęty w lustrze reklamy (MARZENA PIEKARCZYK)	63
Kobieta jako towar — rzecz o seksualizacji kultury (MAŁGORZATA KLIMASZ)	91

Część III**Kobieta w społeczeństwie jutra — próba prognozy**

Dziewczynka — kim jest i kim będzie? Perspektywa rodziców (KATARZYNA JONIEC)	107
Czego pragniesz kobieto? Jaka będzie kobiecość XXI wieku? (KAMILA NIEDOBECKA)	123
Społeczne skutki zmian zachodzących w obrębie ról pełnionych przez kobiety Zmiany w rodzinie, zmiany w społeczeństwie (BEATA GLINKOWSKA)	143
Informacje o autorach	157

Wstęp

Kobieta zmienną jest...

Zagadnienia związane z osobą kobiety od zarania dziejów były i są przedmiotem zainteresowania przedstawicieli wszystkich niemal dziedzin kultury, sztuki i nauki. Wynika to z pewnością z niekwestionowanej złożoności, nieprzewidywalności i permanentnej zmienności jako cech przypisywanych płci pięknej. Wraz ze zmieniającym się światem zmienia się kobiecość, choć można by odwrócić porządek, pytając, czy to może wraz ze zmieniającą się kobiecością zmienia się świat? Dwukierunkowość relacji pomiędzy wciąż przeobrażającym się obrazem kobiety i zmieniającym się obrazem świata czyni rozważania na ów temat nie tylko zawsze aktualnymi, ale także zawsze niepełnymi. Pomimo wielości opublikowanych już prac, rozpraw i badań na temat kobiety, jej obrazu, pełnionych ról, kontekstów rozwojowych i problemów funkcjonowania, temat pozostaje wciąż nie do końca odkryty, opisany, wyczerpany, gdyż co raz to wyłaniają się jego nowe perspektywy i nowe ujęcia.

Proponowany zbiór tekstów, który opatrzyliśmy tytułem *Współczesna kobieta — szkice do portretu na tle przemian społeczno-kulturowych*, nie jest kolejnym opisem sytuacji kobiety we współczesnym świecie skupionym na jednym z wymiarów jej funkcjonowania i złożoności. Zamiarem naszym jest raczej próba ukazania zmienności kobiety na tle zmienności świata i odwrotnie — z szerokiej perspektywy aktualnych dziś różnych problemów społecznych. W proponowanym przez nas ujęciu obraz ten rozumiany jest jako nieograniczający się do krótkiego i niemal nigdy nieaktualnego *dziś*. Podkreślenie owej dynamiki zmienności świata i funkcjonującej w nim kobiety znalazło swoje odzwierciedlenie w trójdzielnej konstrukcji niniejszej publikacji. Znajdują się tu bowiem kolejno teksty odwołujące się zarówno do przeszłości, do teraźniejszości, która opiera się na tym, co przeszłe, oraz do przyszłości, która z teraźniejszości z kolei wyrasta. Celem zaproponowania takiej formuły książki jest jak najszersze ukazanie złożoności sytuacji kobiety w świecie współczesnym, nierozzerwalnie związanej z *wczoraj* i *jutro*.

Pierwsza część pracy zatytułowana *Rekonstrukcje kobiecości w wybranych kontekstach społeczno-kulturowych* wprowadza w tematykę kobiecości współczesnej i stanowi rekonstrukcję historycznych ujęć kobiecości. Prezentowany jest w niej przegląd sposobów postrzegania płci pięknej w różnych kulturach i okresach dziejów Europy. W części tej zawarto rozważania nie tylko na temat miejsca kobiety w życiu rodzinnym i społecznym, ale również jej sytuacji zdrowotnej, materialnej czy socjalnej. Poruszono tu także problematykę sportrzegania inteligencji kobiety oraz jej wolności i prawa do samostanowienia.

Druga część książki *Współczesne oblicza kobiet. Trajektorie emancypacji i uprzedmiotowienia* zawiera prezentację aktualnych problemów dotyczących kobiet i ich świata. Mnogość zagadnień nie pozwala oczywiście na zawarcie wszystkich w jednym opracowaniu, dlatego też odwołano się do kilku wybranych obszarów. Skoncentrowano się na ukazaniu sytuacji dorosłych córek alkoholików, a także na problemie współczesnego ideału kobiety oraz na wiążącym się z nimi problemie wizerunku w kulturze ulegającej seksualizacji. Ostatnia część pracy pt. *Kobieta w społeczeństwie jutra — próba prognozy* zawiera próbę prognozy sytuacji i obrazu kobiety w świecie jutra. Życie w okresie ciągłych zmian wymusza swoiste antycypacje, dokonywania prób przewidywania i opisu przyszłości, szczególnie w perspektywie pedagogicznej. Pozwala to bowiem dostrzegać konieczność podejmowania różnych działań formujących czy prewencyjnych wobec oczekiwanego kształtu przyszłości. Na tę część publikacji składają się zatem rozdziały poruszające kwestie oczekiwań stawianych dzisiejszym dziewczynkom, pragnień i dążeń współczesnych kobiet czy też dokonujących się permanentnie zmian w obrębie pełnionych przez kobiety ról rodzinnych i społecznych.

W publikacji zawarto teksty stanowiące z jednej strony rekonstrukcję dotychczasowych spojrzeń na prezentowaną problematykę, z drugiej zaś te mające charakter empiryczny, prezentując wyniki badań własnych autorów. Autorami wszystkich prezentowanych opracowań są studenci, doktoranci, pracownicy i absolwenci kierunków pedagogicznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Niniejsza książka adresowana jest do wszystkich, którzy chcą na nowo głębiej pochylić się nad problematyką kobiecości, nie zatrzymując się jedynie na spojrzeniach przeszłych, często nieaktualnych. Wyrażamy nadzieję, iż publikacja ta dla każdego czytelnika stanowić będzie bodziec do refleksji nad sytuacją współczesnej kobiety oraz zachęci do podejmowania kolejnych badań w tym niewyczerpanym temacie.

Introduction

The woman is fickle

Issues related to the person of a woman have been and still are of interest to representatives from almost all fields of culture, art and science from the beginning of time. This certainly results from the indisputable complexity, unpredictability and permanent volatility — the characteristics attributed to women. With the changing world femininity changes, although one could reverse the order, asking if it is the world that changes with the changing femininity. Bidirectional relationship between the still changing image of a woman and the changing image of the world makes the discussion on this subject not only always current, but also always incomplete. Despite the multiplicity of works already committed — dissertations and research on the subject of a woman, her image, roles performed, contexts of development and problems with functioning, the subject still remains not fully discovered, described, or exhausted because ever and again new perspectives and new approaches emerge from it.

The proposed collection of texts that we entitled *Contemporary woman from the perspective of socio-cultural changes* is not another description of the situation of a woman in modern world focused on one of the dimensions of her functioning and complexity. Our intention is rather an attempt to show the volatility of a woman against the background of the variability of the world and vice versa with a broad perspective of different social problems current today. In the proposed approach, this picture is understood as non-limiting to a brief and almost never outdated *today*. Emphasizing this variability dynamics of the world and the woman functioning in it was reflected in the tripartite structure of this publication. For there are texts that refer respectively to the past, the present, which is based on what is past, and to the future, which in turn grows out from the present. The purpose of proposing this formula for the submitted book is to present as widely as possible the complexity of the situation of a woman in the modern world, inextricably linked to *yesterday* and *tomorrow*.

The first part of the work entitled *Femininity — a way of defining in selected cultural contexts* introduces the subject of a modern woman and is a reconstruction of historical approaches to femininity. It presents a review of the perceptions of the softer sex in different cultures and periods of European history. This section contains contemplations not only about the place of a woman in family and social life, but also about her health, material and social situation. It also raised here the issue of the perception of woman's intelligence, her freedom and the right to decide. The second part of the book: *Contemporary faces of women — self-perception, stereotypes, media and directions of changes* includes the presentation of current problems concerning women and their world. Multitude of issues, of course, does not allow including of all of them in just one elaboration, therefore, the reference is made to only a few selected areas. The focus is therefore on presenting the situation of adult daughters of alcoholics, as well as on the problem of modern ideal of the image of a woman and on the problem that binds with them — the image of a woman in culture that undergoes sexualization. The last — third part of the work, entitled *A woman in the society of the future — an attempt to forecast* includes a trial to predict the situation and image of a woman in the world of tomorrow. Living in a period of constant changes forces a specific anticipations — making attempts to predict and describe the future, especially in terms of pedagogical perspective. This allows one to see the need for taking various forming or preventive actions towards the expected shape of the future. The third part of the publication consists therefore of chapters raising the issues of expectations raised on today's girls, desires and aspirations of today's women or the changes that are made permanently within the family and social roles of women.

The publication contains texts which, on the one hand, provide a reconstruction of the previous perspectives on the issues presented and, on the other, those having an empirical nature, presenting the results of authors' own research. The authors of all the papers presented are students, PhD students and graduates of pedagogical specializations at the University of Silesia in Katowice.

This book is addressed to all those who want to lean afresh and deeper over the issues of femininity, not pausing only on the past, often outdated approaches. We hope that this publication will be an incentive for every reader to reflect on the contemporary woman's situation and that it will encourage them to undertake further research in this inexhaustible subject.

Informacje o autorach

Dagmara Dobosz, magister, absolwentka pedagogiki socjalno-opiekuńczej na Wydziale Pedagogiki i Psychologii UŚ. Obecnie asystent w Katedrze Pedagogiki Społecznej Uniwersytetu Śląskiego. Aktualnie kontynuuje rozpoczęte w 2011 roku studia doktoranckie w dyscyplinie pedagogika. Jest autorką 4 recenzowanych publikacji związanych z problematyką ról społecznych pełnionych przez kobiety. Jej zainteresowania naukowe koncentrują się wokół społeczno-kulturowej tożsamości płci.

Katarzyna Joniec, magister, absolwentka zintegrowanej edukacji wczesnoszkolnej i wychowania przedszkolnego na Wydziale Pedagogiki i Psychologii UŚ. Obecnie na studiach III stopnia w dyscyplinie pedagogika na tymże wydziale. Pracuje jako wychowawca w niepublicznej szkole podstawowej realizującej edukację zróżnicowaną i spersonalizowaną. Autorka 4 recenzowanych tekstów traktujących o kształceniu i wychowaniu dzieci najmłodszych oraz na temat współpracy środowiska rodzinnego i szkolnego.

Marcin Gierczyk, magister pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej, obecnie uczestnik studiów doktoranckich na Wydziale Pedagogiki i Psychologii UŚ. Jego zainteresowania badawcze koncentrują się wokół pedagogiki zdolności, pedeutologii i pedagogiki porównawczej. W swoim dorobku ma 3 recenzowane publikacje podejmujące problematykę indywidualizacji pracy z uczniem zdolnym oraz ewaluacji systemów edukacji w wybranych krajach Europy, USA i Chinach.

Barbara Sikora, magister, absolwentka pedagogiki socjalno-opiekuńczej. Zawodowo związana z Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Chorzowie. Współpracuje na zasadzie wolontariatu z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Katowicach.

Marzena Piekarczyk, magister, absolwentka pedagogiki socjalno-opiekuńczej oraz studiów podyplomowych z zakresu oligofrenopedagogiki. Obecnie pracuje jako wychowawca świetlicy w szkole podstawowej oraz jako pedagog w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej Katowicach.

Małgorzata Klimasz, aktualnie studentka pedagogiki resocjalizacyjnej na Wydziale Pedagogiki i Psychologii UŚ. Jej zainteresowania badawcze oscylują wokół problemów parafilii, seksualizacji kobiet oraz zagadnień profilaktyki zachowań ryzykownych wśród młodzieży. Brała udział w licznych projektach badawczych organizowanych przez Uniwersytet Śląski oraz Szkołę Wyższą Psychologii Społecznej w Warszawie.

Kamila Niedobbecka, studentka studiów magisterskich w specjalności pedagogika zdrowia na Wydziale Pedagogiki i Psychologii UŚ. Pisze pracę dyplomową dotyczącą znaczenia medycyny estetycznej w kulturze współczesnej. Jej teksty często goszczą na Studenckim Serwisie Rozwoju „Więc jestem!”.

Beata Glinkowska, absolwentka Uniwersytetu Śląskiego na Wydziale Pedagogiki i Psychologii (specjalność: zintegrowana edukacja wczesnoszkolna i edukacja informatyczna) oraz studentka V roku pedagogiki zdrowia. Jej zainteresowania badawcze skupiają się wokół wpływu technologii cyfrowych na różne sfery życia człowieka.

Redakcja: Barbara Pietrucha
Projekt okładki: Anna Kaleta
Redakcja techniczna: Barbara Arenhövel
Korekta: Patrycja Kaczmarczyk
Łamanie: Bogusław Chruściński

Copyright © 2014 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-8012-262-8
(wersja drukowana)
ISBN 978-83-8012-263-5
(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 10,0. Ark. wyd. 12,0. Papier
offset. kl. III, 90 g Cena 22 zł (+ VAT)

Druk i oprawa: „TOTEM.COM.PL Sp. z o.o.” Sp.K.
ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław

Więcej o książce

CENA 22 ZŁ
(+ VAT)

ISSN 0208-6336
eISBN 978-83-8012-263-5

